

Advent a jelenben: várakozás és eljövétel

Dr. Gruber László plébános, teológiai tanár

Bevezetés

A román Geo Bogza írja a *Jákob Oniszia halála* c. novellája legelején: „Megérkezett a karácsony az egész Zsil völgyébe. Lónyától Lupényig ismét beköszöntött mindenüvé ez a hatalmas és szomorú ünnep, amellyel – legalábbis sokaknak – nem volt mit kezdeniük”¹. Ki tudja, hogy ma hányan tudnak igazán karácsony hatalmas ünnepével mit kezdeni? És vajon hányaknak sokkal inkább szomorú, mintsem örömteli ez az ünnep? Egy biztos: az ünnep azé, aki vár rá, és olyan lesz az ünnepünk, amilyen a készületünk.

1. Advent a liturgiában

Amint a húsvétot a nagyböjti készületi időszak előzi meg, úgy karácsony ünnepét az adventi idő. Az advent szavunk a latin *adventus domini*, vagyis az ’Úr eljövetele/érkezése’ kifejezésből származik. Az adventi liturgikus időszak a IV. században jelenik meg először a gallikán liturgia területén, eredetileg a vízkeresztkor történt keresztelésre szóló három hetes előkészületi idő volt. Az V. században december 25. került előtérbe, így az adventi időszak átkerült karácsony elé. Időtartama hat hétnyire hosszabbodott, Szent Márton napjától december 24-ig tartott, és alap gondolata a megtestesülésben közénk érkező Krisztus várása volt. A római liturgiába *Simplicius* pápa idejében került be négy vasárnapos változatában. A mai római katolikus liturgiában a december 25. előtti négy vasárnap és a középük eső hétköznapiok képezik az adventi időt, melynek hosszúsága 22-28 nap között változik².

Az adventi koszorú négy gyertyája az adventi időszak négy vasárnapjára utalnak, melyek az Úr négyféle eljövetelét állítják szemünk elé: Jézus Krisztus eljött a „*test*

¹ 24 *izgalmas novella*, Európa Kiadó, Budapest 1966, 385.

² Vö. <http://lexikon.katolikus.hu/A/%C3%A1dvent.html>

felhőjében” (test szerinti rejtett és nyomorúságos születése egy barlangistállóban), eljön a „*kegyelem harmatában*” (a jelen kegyelmi pillanatában), a „*halál forgatagában*” (halálunk óráján), és végül az „*ítélet tüzében*” (egyetemes végítéletkor). Az *öröközödből* készült adventi koszorún - amely a *reménynek* a színe és az *örök üdvösség*, a megdicsőülés, a szenteknek járó glória jelképe – vasárnapról vasárnapra eggyel több gyertya lángja ég: amint nő a külső sötétség, s a nappalok tovább rövidülnek, a gyertyák növekvő lángja jelzi Krisztusnak, a világ Világossága születésének közeledtét, fényük melege pedig a hideg, télies időben és szeretetlen világunkban Isten közénk jövő, meleget adó ember-szeretetére emlékeztet. A gyertyák színei arra utalnak, hogy bár bűnbánati időszakban vagyunk (*lila*), mindazonáltal van okunk az örövendezésre is (*rózsaszín*), minthogy az Úr közel van hozzánk (vö. Fil 4,4-5), és győzedelmeskedik majd a bűn és halál uralma fölött.

Az adventi időszak közép-európai liturgikus sajátossága a kora reggel tartott *rorate* szentmise, amely a latin miseének kezdő sorának, a „*Rorate coeli de super et nubes pluant iustum*” („Harmatozzatok, egek, onnan felülről, és a felhők essék az igazat”) lerövidítése. Mivel nagyböjthöz hasonló bűnbánati időszakról van szó, így a templomi oltárokat nem díszítik virággal, a miséző pap pedig lila színű miseruhát visel.

A hajnali szentmise különlegesen szép szimbólikus jelentése, hogy mire a külső sötétségben elkezdődő szertartás véget ér, odakint már újra világos van. A hagyományosan keleti irányban tájolt templomok ezt méginkább érzékeltetik: a Kelet felé forduló hívők számára a felkelő Nappal érkező világosság utal az Ige megtestesülésére, vagyis a világ Világosságának, Jézus Krisztusnak a születésére, továbbá az ő halálból való dicsőséges feltámadására, valamint a hatalommal és dicsőségben történő *második eljövételére*. A múltban megtörtént egyszeri esemény a mindenkori jelenben ér el hozzánk, miközben a jövőt is hordozza: minden szentmisében, az átváltoztatás szavai után, mintegy adventi várakozással megvallja a jelenlévő hívő nép: „Halálotat hirdetjük, Urunk, és hittel valljuk feltámadásod, míg el nem jössz!”

2.Advent a lelkiességben

XVI. Benedek pápa a *Deus caritas est* enciklikájában fogalmazza meg, hogy a keresztény hit alapigazsága nem egy etikai döntés vagy valamilyen eszmei tanítás, hanem

találkozás egy Személlyel, aki életünknek új horizontot ad³. Isten nem kívülről és felülről közeledik az emberhez, hanem *Jézus Krisztusban*. Isten valósága, amely önmagában végtelen távoli, a karácsonyi megtestesüléssel egészen közelivé válik Krisztusban, akiben és aki által részeseivé válunk Isten önátadás-dinamikájának, önátadó szeretetének.

XVI. Benedek *Spe salvi* kezdetű, a reményről szóló enciklikájában egy másik fontos adventi vonatkozást találunk: Szent Bakhita Jozefina, szudáni születésű, sokat szenvedett egykori rabszolgalány, Itáliába kerülve, a korábbi kegyetlen patrónusai után megismerte az új Patrónusát, Krisztust, aki a megverték sorsát vállalta magára, és most az Atya jobbján vár őrá. Volt már reménye, nemcsak az a kicsi remény, hogy kevésbé kegyetlen urakat talál, hanem igazi és nagy reménysége: engem *végérvényesen szeretnek*, és bármi történik velem, ez a *szeretet vár*. És így az életem rendben van. A reménynek ez a fölismerése váltotta meg őt: többé már nem rabszolgának, hanem Isten szabad gyermekének érezte magát⁴.

Várnak rám és végérvényesen szeretnek engem - az adventi időszak lelkiségét az Úr érkezésének és a vele való találkozásnak ez a reményből fakadó várása és befogadása határozza meg. Hittel valljuk, hogy Krisztus egyszer már eljött, és az idők végén majd újra eljön, ugyanakkor reméljük, hogy a mi életünk során is megvalósul az Ő eljövetele. „Krisztust várták régen, kívánták megtestesülését; Krisztust várjuk mi is, kívánjuk lelkünkben való kialakulását; azonkívül várjuk eljövetelét a világ végén”, írja Prohászka Ottokár.

Krisztus eljövetelei közül számunkra, akik itt és most élünk, a legfontosabb - érthető módon - az Ő jelenbeli, láthatatlan, ám annál valóságosabb *kegyelmi* eljövetele, amit nem lehet eléggé hangsúlyozni: „Látni kell a kereszténységnek ezt a fogyatékos adventi hitét. Hisznek ők abban, hogy élt Jézus és talán abban is, hogy majd eljön. De most szünet van. Azok a csendes, pókhálós, bezárt templomok. (...) A *valaha* és a *majd* között szakadék tátong. (...) A két Úrjövet távol van egymástól. A jelen igazából sivár pusztaság. Olyan ez, mintha gyermekkoromban egyszer láthattam volna édesanyámat. Eljött volna az árvaházba és egy napot együtt töltöttünk volna. S aztán elbúcsúzva a következőket mondta volna: Kisfiam, én szeretlek téged, de többet sose jövök el, viszont igyekszem ott lenni a halálos ágyadnál. Vagy olyan, mintha a szerelmesek önként lemondtak volna arról, hogy valaha is találkozzanak, hűséget fogadtak volna egymásnak, de a következő találkozást életük végére halasztották volna. Szeretet ez? Nem a szeretetnek a meggyalázása? És Isten ezt tette volna velünk? Egyszer eljött és felsebezte a szívünket. Ez az a seb, amit az európai ateizmus nem bír elviselni. Majd valamikor el fog jönni, de most nincs sehol. Ez nem ami hitünk, ez a

³ Vö. XVI. Benedek pápa, *Deus caritas est*, 2005, n. 1

⁴ Vö. XVI. Benedek, *Spe salvi*, 2007, n. 3

hitünknek gyalázatos karikatúrája!”⁵

Ha valljuk és várjuk Krisztus jelenben történő, szüntelen érkezését, akkor lényeges kérdés, hogy Ővele hol és hogyan, milyen kegyelmi eszközök és csatornák által találkozhatunk? Sokan nem tudják elfogadni az Egyházat a maga idealizmusával és emberfölötti követelményeivel, hivatkozva tagjainak közepszerűségére és hatalmas botrányaikra, s hasonlóképpen nem tudnak a szentségi struktúrájával sem mit kezdeni. „Jó, Jézus élt, meghalt, feltámadt. Legfeljebb az írások maradtak utána. Az írás azért nem jelenlét. Szeretett testvérem levele nem az ő jelenléte. Pótolja egy levél azt, akit szerettek? Pótolja az írás Krisztust? Szegény egyház az, ahol már csak írások vannak. (...) *Az utolsó vacsora nem emlékvacsora!* Ha csak annak tartjuk, akkor egyfajta keresztény ateizmusban találjuk magunkat. Iszonyatos sivárság van abban, hogy csupán emlékezünk. Ez halállal megjelölt emlékezés lenne. A keresztény Egyház emlékezetét a Szentlélek hatja át. (...) Amikor anamnézist (emlékezést) végzünk a szentmisében, akkor nem visszatekintünk valamire, ami régen történt, hanem a Lélek hozza ide, és jelenvalóvá lesz. (...) A konsekráció és az áldozás *állandó Úrjövet.* (...) A karácsony nem egyszeri történelmi esemény, hanem megmaradó valóság. (...) Nem egy utópiából él a kereszténység, hanem a jelen tapasztalatából. Hiszen az örök élet zálogát vettük”⁶.

Az Úr szüntelen érkezésének tudatosításán és annak kegyelmi eszközei és csatornái ismeretén túl, nélkülözhetetlen az én belső hozzáállásom, alapmagatartásom is. A keresztény ember hitből fakadó bizalommal tudja, hogy Isten mindenütt jelen van, s mielőtt segítségül hívná, Ő azt mondja: íme, itt vagyok! Ezért sohasem kételkedik Isten irgalmában, ugyanakkor engedi, hogy Ő meglepetéseket tartogasson a számára⁷. Az adventi készülési időszakot ily módon az igazi, mély és türelmes *várakozás* jellemzi: az Úr eljövetelére várakozunk, mégpedig oly módon, ahogyan az adventi liturgia szövegei megfogalmazzák, vagyis *virrasztó*, éber lelkülettel és *tevékeny szeretettel*. Az Isten képére és hasonlatosságára teremtett ember ösztönösen vágyódik Isten után, várja és keresi Őt: „*Lelkem várja az Urat, jobban, mint éji őr a hajnalt, bizony jobban, mint éji őr a hajnalt, várja Izrael az Urat*” (Zs 129,6-7). Az Istenre való várakozásnak lényegi mozzanata a virrasztás, az éberség, az elmélkedésben-imádságban való odafigyelés-odahallgatás, a liturgiában történő tudatos és tevékeny részvétel, illetve a csend-teremtés önmagunkban és környezetünkben. Virrasztani nem mást jelent,

⁵ Barsi Balázs, *Adventtől pünkösdig*, EFO Kiadó, Budapest 1994, 30-32.

⁶ Barsi B., *Adventtől*, 30. 34-35.

⁷ Werlen, Martin, *Már késő. Van-e remény?*, Pannonhalmi Főapátság, Pannonhalma 2018, 161.

minthogy érzékeny vagyok az isteni világra, Isten érkezésére, az Ő érintéseire, titkos és láthatatlan megjelenéseire. De a virrasztás azt is jelenti, hogy keresem itt és most az Úr akaratát, és készséges vagyok annak teljesítésére, bármibe kerül is. S végül a virrasztás jelenti: állandóan újakezdeni, mert figyelmünk és erkölcsi hozzáállásunk is kihagy. Elbóbiskolunk, felébredünk, újakezdünk. Ez a szentség titka: valamiképpen mindig kezdőnek lenni, és soha bele nem fáradni⁸.

3.Advent a mindennapokban

XVI. Benedek pápa a már fentebb említett körlevelében (DCE) minden ember leglényegesebb kérdéséről szól, tudniillik arról, hogy szeretni tudok, és engem is szeretnek. Hitünknek pedig központi gondolata, hogy Isten maga a szeretet: *Deus caritas est*. Isten Krisztusban megnyilvánuló csodálatos szeretete a hívő ember részéről nem maradhat válasz nélkül. A szentek egész élete nem más, mint szakadatlan válasz Isten szeretetére, aki előbb szeretett minket (vö. 1Jn 4,10). Pál apostol így fogalmazza meg ezt: „*Krisztus szeretete sürget minket*” (2Kor 5,14). A pápai körlevél tulajdonképpeni célja, hogy valósuljon meg mindannyiunk életében Isten- és a felebaráti szeretet egysége, az *erosz Agapévá* válása. Ha ez megvalósul, az emberiség megmenekül, ha nem, akkor beláthatatlan katasztrófa elé nézünk. XVI. Benedek szerint minden szeretet, még ha megalázzuk és meggyalázzuk, vagy netán tönkretennénk, akkor is Istentől származik, és mindig meg lehet újítani a tönkrement vagy tönkretett szeretet-kapcsolatokat.

Minthogy Krisztus, aki ugyanaz tegnap, ma és mindörökre (vö. Zsid 13,8), és szüntelenül jön, érkezik felénk nem csak igéjében, illetve a szentségekben, hanem a másik ember alakjában is, ezért különösen nagy hangsúlyt kap az adventi időszakban a felebaráti szeretet gyakorlása: „*Amit e legkisebb testvéreim közül eggyel is tettetek, velem tettétek*” (vö. Mt 25,40), mondja az Úr. Egy bölcs tanítótörténet szerint onnan lehet tudni, hogy vége az éjszakának és hasad a hajnal, hogy amikor egy ismeretlen személy arcába nézünk, ráismerünk benne a testvérünkre; amíg ez nem történik meg, addig sötétségben vagyunk. A középkori domonkos szerzetes, Eckhart mester szerint a legfontosabb óra mindig a jelen pillanata, a legjelentősebb ember az, aki épp előttünk áll, és a - legfontosabb tett mindig a szeretet.

A katolikus keresztény lelkiesség „Szent Miklósban látja a keresztény élet lényegét. Mindig, mindent odaadni. A halálig adni. S nem várni azt, hogy kapjak valamit, hiszen enyém

---

⁸ Vö. Barsi Balázs, *Úrjövet. Adventi gondolatok*, Márton Áron Kiadó, Budapest 1993, 46-47.

az Isten. Mert az ajándékozás a keresztény ember életformája, az ajándékozásban a kötelezőn és a szükségesen felül adok. Akármilyen kicsi is az, amit adok, az ajándéknak lényege, hogy valamilyen pazarlás legyen benne. Legalább a csomagolása, mert Isten szeretete abszolút ingyenes, tékozló és tiszta. Ahhoz, hogy normálisan tudjunk élni, nekünk kötelezően birtokolnunk kell ezt a szeretetet, és olyan szeretetben kell élnünk, amely túllépi a kötelező határát. Hogy emberi módon tudjunk élni, szükségünk van a minimumom felüli, túlaradó szeretetre. Ha ezt nem kapjuk meg, mindannyian nyomorultak és szegények leszünk. (...) Tehát a keresztény életforma nem lehet más, mint pazarlás, mely önmagát adja. Ha csak egy lépést is teszel a kötelességen felül, otthon a családban vagy bárhol, akkor kezdesz keresztény lenni. Ha a szükségeset megadod mindenütt, nem vagy keresztény. Ha valami túlcserélt adsz, akkor vagy keresztény”⁹.

Az adventi bűnbánati időre jellemző *böjttölés* is itt kapcsolódik a felebaráti szeretet gyakorlásához: amit ilyen módon megspórolok, azt nem a saját éléskamrámban halmozom fel, hanem nagylelkűen szétosztom a nálam sokkal nehezebb helyzetű, szerencsétlen sorsú embertársaim között.

Befejezés

Isten - aki *előbb* szeretett minket - az, aki *keresi* az embert: a Szentírás első könyvében elhangzik a kérdés Ádám felé: „*Hol vagy?*” (Ter 3,9). Isten várja az embert, vágyódik utána, találkozni akar vele, hogy szerethesse és megváltsa: „*Vágyva vágytam arra, hogy elfogyasszam veletek ezt a húsvéti vacsorát*” (Lk 22,15). A Teremtő örök terve, vágya, elhatározása fog majd megvalósulni Krisztus személyében: őáltala, ővele és őbenne Isten és ember fognak egymással örökérvényűen találkozni. „Ő nem csak azért keres, mert nekem szükségem van rá, akkor nem nevezné magát Vőlegénynek, hanem csak Istennek és Úrnak. Ő maga is szomjazik szeretetemre. Itt vége van minden filozófiai istenképnek...itt kezdődik a kinyilatkoztatás, a reveláció”¹⁰. A Teremtő tehát az, aki vágyódik teremtménye után, aki arra vár, hogy keressük és találjuk meg Őt életünkben. De vajon mi, hívők keressük-e, és kortársaink keresik-e Őt? Életünkben vajon jelen van-e az üdvösség, az örök élet várása?

Miközben várjuk Isten érkezését és Krisztus megszületését az életünkben, a lelkünkben, tudjuk, hogy Ő már előbb várt és most is vár minket; mi, akik Istent szeretni akarjuk, tudjuk, hogy Ő előbb szeretett minket; mi, akik bűnbánatunkkal méltó, tiszta szállást

⁹ Barsi B., *Adventtől*, 27.

¹⁰ Barsi Balázs – Telek Péter-Pál, *Magasság és mélység*, Alfadat Press, Tatabánya 2002, 1. kötet, 76-77.

akarunk Neki készíteni, tudjuk, hogy valójában egyedül Ő teheti tisztává, méltóvá szívünket fogadására; minden erőfeszítésünkben is lelkünk istállójában csak szemét lenne, de az Ő érkezése palotává varázsolja azt.

Ha helyes lelkülettel éljük meg az adventi időszakot, vagyis ha virrasztva, éberén Krisztusra várakozunk, akkor az adventi koszorú gyertyái fényének növekedésével kell, hogy a lelkünk is belülről egyre megvilágosodottabb legyen. Az ige olvasásában-hallgatásában, a szentáldozás pillanatában és minden emberben képesek leszünk majd felismerni a hozzánk érkező Krisztust, és a felebarát iránti önzetlen és érdek nélküli jótetteink fogják ezt mások számára is nyilvánvalóvá tenni. Aki így él, napról napra, adventről adventre, az joggal remélheti életének, illetve egész élete egyetlen nagy adventi zarándoklatának a helyes végét, a jó halál kegyelmét, s az ilyen léleknek az Úr eljövetele nem lesz olyan, mint a házba betörő tolvaj váratlan érkezése. Csakis ebben a perspektívában tekintve tudunk mit kezdeni karácsony ünnepével, s lehet az számunkra nem csak hatalmas, de valóban örömteli ünnep is!

„Urunk, Istenünk, tégy minket nyitottá és befogadóvá Jézus Krisztus számára, aki azért jön, hogy megkeressen és megmentsen minket, ma és mindennap, mindörökkön örökké” (H.

Osterhuis).